

PROGRAMSKE USMERITVE IRSD ZA LETO 2006

I. SPLOŠNO

II. POROČILO O DELU INŠPEKTORATA RS ZA DELO ZA LETO 2005

III. USMERJENE AKCIJE NADZORA S PODROČJA VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU IN S PODROČJA
DELOVNIH RAZMERIJ

IV. USMERITVE ZA DELO INŠPEKTORJEV ZA SOCIALNE ZADEVE

V. SKUPNE AKCIJE ODKRIVANJA IN PREPREČEVANJA DELA IN ZAPOSLOVANJA NA ČRNO

VI. INFORMATIKA

VII. IZOBRAŽEVANJE IN STROKOVNO IZPOPOLNJEVANJE INŠPEKTORJEV ZA DELO IN INŠPEKTORJEV
ZA SOCIALNE ZADEVE

VIII. DRUGE STROKOVNE NALOGE

I. SPLOŠNO

Inšpektorat RS za delo bo v letu 2006 na podlagi 1. člena Zakona o inšpekciji dela (Uradni list RS, št. 38/94, 32/97 in 36/2000) opravljal redne naloge inšpekcijskega nadzorstva nad izvajanjem zakonov, drugih predpisov, kolektivnih pogodb in splošnih aktov, ki urejajo delovna razmerja, plače in druge prejemke iz delovnega razmerja, zaposlovanje delavcev doma in v tujini, sodelovanje delavcev pri upravljanju, stavke ter varnost in zdravje pri delu ter opravljal inšpekcijsko nadzorstvo tudi nad izvajanjem predpisov, ki to izrecno določajo.

Pripravljene bodo različne akcije nadzora tako s področja delovnih razmerij kot tudi s področja varnosti in zdravja pri delu, ki bodo usmerjene bodisi na posamezno skupino subjektov nadzora oziroma v izvajanje predpisov v določeni dejavnosti. Z izvajanjem nadzora bomo poskušali oceniti trenutno stanje na posameznih področjih, stopnjo implementacije predpisov, istočasno pa so ugotovitve inšpektorjev lahko pomemben prispevek pri oblikovanju novih predpisov. Posamezne akcije bodo organizirane na področjih, kjer iz Poročila o delu Inšpektorata RS za delo iz preteklega leta izhaja večje število ugotovljenih kršitev oziroma subjekti nadzora že dalj časa niso bili nadzorovani.

Inšpektorat bo v letu 2006 dajal delodajalcem in delavcem strokovno pomoč v zvezi z uresničevanjem zakonov in drugih predpisov, kolektivnih pogodb ter splošnih aktov iz svoje pristojnosti. Ravno tako bo v prihodnjem letu sodeloval z drugimi inšpekcijami, z zavodi, pristojnimi za zaposlovanje, z zavodi za zdravstveno zavarovanje ter za pokojninsko in invalidsko zavarovanje kot tudi s sindikalnimi oziroma strokovnimi združenji delavcev in združenji delodajalcev ter ostalimi strokovnjaki s področja dela.

Sodelovali bomo tudi pri pripravi podzakonskih predpisov s sodelovanjem v raznih resornih in delovnih skupinah.

Pomemben del nalog bo vezan tudi na delo Inšpektorata RS z delo kot prekrškovnega organa.

II. POROČILO O DELU INŠPEKTORATA RS ZA DELO ZA LETO 2005

Inšpektorat RS za delo bo na podlagi 5. člena Zakona o inšpekciji dela (Uradni list RS, št. 38/94, 32/97 in 36/2000) predložil resornemu ministrstvu poročilo o svojem delu za preteklo koledarsko leto.

III. USMERJENE AKCIJE NADZORA S PODROČJA VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU IN S PODROČJA DELOVNIH RAZMERIJ

USMERJENE AKCIJE, KI SE BODO IZVAJALE NA OBEH PODROČJIH NADZORA:

1. Akcija nadzora nad izvajanjem delovnopravne zakonodaje in predpisov o varnosti in zdravju pri delu v dejavnosti dimnikarstva

Inšpektorat RS za delo bo akcijo v tej dejavnosti izvajal prvič. Namen akcije je ugotoviti ali delodajalci izpolnjujejo obveznosti, določene z delovnopravno zakonodajo in predpisi na področju varnosti in zdravja pri delu. Akcijo bomo torej izvajali na področju delovnih razmerij in na področju varnosti in zdravja pri delu.

Na področju delovnih razmerij bomo pozorni na izvajanje delovnopravne zakonodaje v zvezi z aktom o sistemizaciji delovnih mest ter izjavo o varnosti (če delodajalec zaposluje manj kot 10 delavcev), zaposlovanjem, opravljanjem dela na podlagi pogodb civilnega prava, ob obstoju elementov delovnega razmerja, delom dijakov in študentov, zagotavljanjem pravic delavcem, mlajših od 18 let, delovnim časom, vodenjem evidenc na področju dela ter zagotavljanjem odmorov in počitkov.

S stališča varnosti in zdravja pri delu bo nadzor obsegal pregled in presojo ustreznosti izjave o varnosti z oceno tveganj ter predvsem izvajanje desetih osnovnih obveznosti delodajalcev v zvezi z zagotavljanjem ustreznega nivoja varnosti in zdravja delavcev pri delu.

2. Akcija nadzora v zvezi z izvajanjem določb Zakona o delovnih razmerjih, Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju ter Zakona zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov v invalidskih podjetjih

Inšpektorat RS za delo bo to usmerjeno akcijo izvajal že peto leto zapored. Akcija bo potekala na področju delovnih razmerij in na področju varnosti in zdravja pri delu.

Glede na to, da na je na področju urejanja pravic invalidov prišlo do sprememb zakonodaje, ob dejstvu, da invalidi predstavljajo varovano kategorijo delavcev, bomo na področju delovnih razmerij nadzirali izvajanje tistih določb delovne zakonodaje, ki urejajo zaposlovanje invalidov ter njihovo varstvo. Posebno pozornost bomo posvetili izvajanju 64. člena Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov, ki ureja nadomestno izpolnitev

kvote s sklepanjem poslovnih pogodb z zaposlitvenim centrom ali invalidskim podjetjem, v povezavi z institutom zagotavljanja dela delavca drugemu uporabniku.

S stališča varnega dela bo pozornost posvečena temeljnemu aktu, ki obravnava varnost in zdravje pri delu pri posameznem delodajalcu, to je izjavi o varnosti z oceno tveganja. Delo invalidov mora biti v tem aktu ustrezno obravnavano kar pomeni, da morajo iz akta izhajati tudi vse omejitve in posebnosti posameznih invalidnih oseb. Še posebno pomembno je v zvezi s tem določilo v 8. členu Zakona o varnosti in zdravju pri delu, ki določa, da mora biti delovni proces prilagojen telesnim in duševnim zmožnostim delavca, delovno okolje in sredstva za delo pa morajo glede na naravo dela zagotavljati delavcu varnost in ne smejo ogroziti njegovega zdravja.

3. Akcija nadzora nad izvajanjem predpisov s področja zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu ter delovnopravne zakonodaje v dejavnosti gradbeništva

Ker sodi gradbeništvo med dejavnosti z največjimi tveganji za poškodbe in zdravstvene okvare se akcije poostrelega nadzora na tem področju izvajajo že nekaj preteklih let zapored.

Enako kot v preteklem letu bo tudi v letu 2006 dan poseben poudarek izdelavi varnostnega načrta v fazi projektiranja in kasneje pri izvajanju koordinacije v fazi izvajanja del. S tem v zvezi pa tudi zagotavljanju predvidenih zahtev in ukrepov glede varovanja pred padci z višine ali v globino ter zagotavljanju in uporabi osebnih varovalnih sredstev in opreme ter tudi zagotavljanju drugih osnovnih predpisanih zahtev s področja varnosti in zdravja pri delu.

Na področju delovnih razmerij bo posebna pozornost namenjena nadzoru zakonitosti zaposlovanja ter opravljanja dela slovenskih državljanov, državljanov držav članic Evropske unije ter državljanov tretjih držav. Poseben poudarek bo dan tudi opravljanju dela dijakov in študentov, izvajanju instituta zagotavljanja dela delavca drugemu uporabniku ter zagotavljanja pravnega varstva delavcev, mlajših od 18 let. V okviru akcije bomo preverili ali delavci v dejavnosti gradbeništva opravljajo delo na osnovi ustreznih pravnih podlag.

4. Akcija nadzora nad izvajanjem delovnopravne zakonodaje ter predpisov o varnosti in zdravju pri delu pri upravljalcih parkirišč

Akcije pri upravljalcih parkirišč še nismo izvajali, zato smo se odločili, da jo bomo izvajali v letu 2006. Akcija bo potekala tako na področju delovnih razmerij, kot tudi na področju varnosti in zdravja pri delu.

Inšpektorji za delo bodo na področju delovnih razmerij preverili izvajanje določb delovnopravne zakonodaje v zvezi z aktom o sistemizaciji delovnih mest oz. izjavo o varnosti (pri delodajalcih, ki zaposlujejo manj kot deset delavcev), izpolnjevanjem pogojem delavcev za opravljanje dela na teh delovnih mestih, zaposlovanjem, opravljanjem dela na podlagi pogodb civilnega prava, ob obstoju elementov delovnega razmerja, začasnim in občasnim delom dijakov in študentov, zagotavljanjem posebnega varstva delavcem, mlajšim od 18 let, delovnim časom, dopolnilnim delom, vodenjem evidenc na področju dela ter zagotavljanjem odmorov in počitkov.

Subjekti, ki se ukvarjajo z dejavnostjo upravljanja s parkirišči, po problematiki varnega in zdravega dela sicer ne izstopajo, vsekakor pa morajo predpisane osnovne obveznosti s tega področja ustrezno zagotavljati. Zato bo tudi pri njih v prvi vrsti pregled obsegal predvsem pregled in presojo ustreznosti izjave o varnosti z oceno tveganja ter izvajanje osnovnih obveznosti delodajalca s tega področja. Pozornost pa bomo posvetili tudi ustreznosti delovne opreme, ki se uporablja na parkiriščih. Tu gre predvsem za opremo, ki preprečuje oz. omejuje dostop na samo parkirišče (dvižne rampe, pomična vrata, itd.) in njeno usklajenost z direktivami s področja prostega pretoka blaga.

5. Akcija nadzora nad izvajanjem delovnopravne zakonodaje in predpisov o varnosti in zdravju pri delu v visokošolskih zavodih

Tudi akcijo nadzora v visokošolskih zavodih bomo v letu 2006 izvajali prvič. V akciji nadzora bomo preverili izvajanje delovnopravne zakonodaje ter predpisov na področju varnosti in zdravja pri delu, zato bomo akcijo izvajali tako na področju delovnih razmerij, kot tudi na področju varnosti in zdravja pri delu.

Inšpektorji za delo bodo preverili izvajanje določb delovnopravne zakonodaje v zvezi z aktom o sistemizaciji delovnih mest, zaposlovanjem, opravljanjem dela na podlagi pogodb civilnega prava, ob obstoju elementov delovnega razmerja, zaposlovanjem tujcev, začasnim in občasnim delom dijakov in študentov, delovnim časom, dopolnilnim delom, vodenjem evidenc na področju dela.

Zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu na visokošolskih zavodih ima dva zorna kota in sicer zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu zaposlenih in zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu študentov pri izvajanju praktičnega pouka, pri opravljanju proizvodnega dela oziroma delovne prakse in na strokovnih ekskurzijah. Posebni poudarek bo na opredeljenosti teh obveznosti v internih aktih ter na izvajanju določil v 13. členu Zakona o varnosti in zdravju pri delu, ki določa, da mora biti vzgoja in izobraževanje v zvezi z varnostjo in zdravjem pri delu sestavni del splošnega in poklicnega izobraževanja na šolah vseh vrst in stopenj.

USMERJENE AKCIJE S PODROČJA NADZORA DELOVNIH RAZMERIJ:

1. Akcija nadzora nad izvajanjem delovnopravne zakonodaje pri delodajalcih, ki opravljajo dejavnost svečarstvo

Inšpektorat RS za delo bo prvič izvajal akcijo nadzora v dejavnosti svečarstva in sicer z namenom pridobiti sliko stanja izvajanja predpisov, ki sodijo v področje nadzora delovnih razmerij. Akcija bo torej potekala le na področju nadzora delovnih razmerij.

Pri izvajanju akcije bomo pozorni na izvajanje delovnopravne zakonodaje v zvezi z aktom o sistemizaciji delovnih mest ter izjavo o varnosti, zaposlovanjem, opravljanjem dela na podlagi pogodb civilnega prava, ob obstoju elementov delovnega razmerja, delom dijakov in študentov, zagotavljanjem pravic delavcem, mlajših od 18 let, delovnim časom, vodenjem evidenc na področju dela ter zagotavljanjem odmorov in počitkov.

2. Akcija nadzora izvajanja delovnopravne zakonodaje pri delodajalcih, ki opravljajo dejavnost posredovanja nepremičnin

Akcije nadzora v tej dejavnosti že nekaj let nismo izvajali, zato smo se odločili, da bomo v letu 2006 preverili izvajanje delovnopravne zakonodaje pri delodajalcih, ki opravljajo dejavnost posredovanja nepremičnin. Akcija bo potekala le na področju delovnih razmerij.

Inšpektorji za delo bodo preverili izvajanje določb delovnopravne zakonodaje v zvezi z aktom o sistemizaciji delovnih mest oz. izjavo o varnosti (pri delodajalcih, ki zaposlujejo manj kot deset delavcev), zaposlovanjem, opravljanjem dela na podlagi pogodb civilnega prava, ob obstoju elementov delovnega razmerja, zaposlovanjem tujcev, začasnim in občasnim delom dijakov in študentov, zagotavljanjem posebnega pravnega varstva delavcem, mlajšim od 18 let, delovnim časom, dopolnilnim delom, plačilom za delo, vodenjem evidenc na področju dela ter zagotavljanjem odmorov in počitkov.

3. Akcija nadzora nad izvajanjem delovnopravne zakonodaje pri delodajalcih, ki opravljajo dejavnost gostinstva

Glede na to, da je dejavnost gostinstva ena od tistih dejavnosti, kjer že nekaj let najpogosteje ugotavljamo kršitve delovnopravne zakonodaje, smo se odločili, da bomo v letu 2006 izvedli akcijo nadzora tudi v tej dejavnosti. Akcija nadzora bo potekala le na področju delovnih razmerij.

Tekom trajanja akcije bomo ugotavljali ali delodajalci izvajajo določbe delovnopravne zakonodaje v zvezi z aktom o sistemizaciji delovnih mest oz. izjavo o varnosti (pri delodajalcih, ki zaposlujejo manj kot deset delavcev), zaposlovanjem, delom na podlagi pogodb civilnega prava, ob obstoju elementov delovnega razmerja tako slovenskih državljanov, kot tudi državljanov tretjih držav, državljanov držav članic Evropske unije ter državljanov tretjih držav, delovnim časom, dopolnilnim delom, vodenjem evidenc na področja dela ter zagotavljanjem odmorov in počitkov. Posebno pozornost bomo namenili delu otrok in delavcev, mlajših od 18 let, začasnim in občasnim delom dijakov in študentov ter izvajanju instituta zagotavljanja delavcev drugemu uporabniku.

4. Akcija nadzora nad izvajanjem delovnopravne zakonodaje v čistilnih servisih

Glede na to, da smo pri izvajanju rednih nalog inšpekcijskega nadzora neredko naleteli na kršitve delovnopravne zakonodaje v čistilnih servisih bomo v letu 2006 izvajali usmerjeno akcijo nadzora tudi v tej dejavnosti. Akcijo bomo izvajali samo na področju delovnih razmerij.

Pri izvajanju akcije bomo preverili izvajanje določb delovnopravne zakonodaje v zvezi z aktom o sistemizaciji delovnih mest oz. izjavo o varnosti (pri delodajalcih, ki zaposlujejo manj kot deset delavcev), zaposlovanjem, opravljanjem dela na podlagi pogodb civilnega prava, ob obstoju elementov delovnega razmerja, delovnim časom, dopolnilnim delom, vodenjem evidenc na področju dela ter zagotavljanjem odmorov in počitkov. Tudi pri tej akciji bo posebna pozornost namenjena opravljanju začasnega in občasnega dela dijakov in študentov, zagotavljanju posebnega varstva delavcev, mlajših od 18 let ter izvajanju instituta zagotavljanja dela delavcev drugemu uporabniku.

5. Akcija nadzora pri zavezancih za prijavo dela tujcev

V letu 2006 bomo v sodelovanju z Zavodom za zaposlovanje še naprej izvajali akcijo nadzora pri zavezancih za prijavo dela tujcev. Akcija bo potekala le na področju delovnih razmerij.

6. Poleg izvajanja omenjenih akcij, bo Inšpektorat RS za delo v skladu z 26. členom Zakona o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah vršil tudi **nadzor nad zakonitostjo dela izvajalcev postopkov za ugotavljanje in potrjevanje poklicnih kvalifikacij ter zakonitostjo in strokovnostjo dela komisij.**

7. V letu 2006 bomo prav tako še naprej preverjali **izpolnjevanje pogojev Agencij za zaposlovanje**, ter ugotovitve sporočali Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve, v smislu reševanja predhodnih vprašanj v postopku za sklenitev koncesijskih pogodb.

USMERJENE AKCIJE S PODROČJA NADZORA VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU:

1. Kljub temu, da se **poročevalska disciplina delodajalcev glede prijavljanja nezgod pri delu in poklicnih boleznih** (obveznost delodajalca je določena v 27. členu Zakona o varnosti in zdravju pri delu - Uradni list RS, št. 56/99, 64/2001) v zadnjih letih izboljšuje, še vedno ugotavljamo, da precejšnje število predvsem manjših delodajalcev, samozaposlenih in kmetov, nezgod pri delu ne prijavlja. Zato bodo inšpektorji s področja varnosti in zdravja pri delu v zvezi s tem izvajali poostrene nadzore tudi še v letu 2006.

2. **Panoga kmetijstva in gozdarstva** je s stališča varnosti in zdravja pri delu še vedno problematična. Vsako leto pride v teh dejavnostih do večjega števila težkih nezgod pri delu, tudi takih z najhujšimi posledicami. Zato bo tudi v letošnjem letu v teh panogah izveden poostren nadzor, pri čemer bo dan poseben poudarek na uporabo traktorjev, traktorskih priključkov in drugih strojev ter delu mladih delavcev. Akcija bo koordinirana tudi z drugimi državnimi organi, ki se ukvarjajo s problematiko varnosti na kmetijah.

3. Tudi v letu 2006 se bo nadaljeval nadzor in spremljanje stanja na področju varnosti in zdravja pri delu na osnovi **reprezentativnega vzorca** vseh pravnih subjektov v Republiki Sloveniji, s katerim smo pričeli v letu 2004. Po metodologiji slučajnih števil iz registra pravnih subjektov Agencije Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve bo izbranih cca 1.500 pravnih subjektov, pri katerih bo ocenjeno izvajanje osnovnih obveznosti delodajalcev: izjavo o varnosti in oceno tveganja, usposabljanje delavcev, preiskave delovnega okolja, uporabo osebne varovalne opreme, izvajanje preventivnih zdravstvenih pregledov, preglede in preizkuse delovne opreme, vodenje evidenc in izpolnjevanje zahtev do organov nadzora, itd..

4. Poostren nadzor glede **zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu mladih delavcev** se bo izvajal v smislu smernic, ki jih je oziroma jih še bo izdala evropska Agencija za varnost in zdravje pri delu v zvezi z aktivnostmi ob tednu varnosti, ki je v letu 2006 posvečen mladim delavcem.

5. Akcija nadzora v zvezi z odstranjevanjem azbesta

Namen akcije je ugotoviti, kako delodajalci spoštujejo določbe Pravilnika o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti azbestu pri delu (Ur.list RS št. 93/2005). Navedeni pravilnik implementira Direktivo 2003/18 EC. Države članice EU so jo namreč dolžne implementirati najpozneje do 15.4.2006. Akcija nadzora v zvezi z odstranjevanjem azbesta bo potekala v sklopu evropske akcije odstranjevanja azbesta .

Namen akcije je tudi seznaniti delodajalce in delavce, ki odstranjujejo azbest s Praktičnimi smernicami o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti azbestu pri delu, ki se pripravljajo v sklopu delovne skupine SLICA v Luksemburgu.

Pri akciji bodo inšpektorji nadzirali, kako so zagotovljeni varnostni ukrepi pri odstranjevanju materialov, ki vsebujejo šibko vezani azbest in kako pri močno vezanemu azbestu. Pri tem se bo nadzirala ustreznost poučitve delavcev, ustreznost uporabe osebne varovalne opreme, obveščanje inšpekcije dela, ustreznost izdelanega načrta dela za odstranjevanje azbesta, ustreznost koordinacije del na gradbišču, ocena tveganja, zdravniški pregledi, metode dela pri odstranjevanju materialov, ki vsebujejo azbest, higienske razmere na delovišču in ustreznost odstranjevanja odpadkov. Prav tako se bo nadzirala ustreznost označitve delovišča, kjer se izvajajo dela v zvezi z odstranjevanjem materialov, ki vsebujejo azbest.

6. Akcija nadzora delodajalcev, pri katerih obstaja možnost nastanka prašnih eksplozij

Opravljal se bo nadzor prostorov, v katerih je možnost nastanka prašnih eksplozij, z namenom da pridobimo podatke ali se delodajalci zavedajo nevarnosti prašnih eksplozij oziroma ali so si pridobili ustrezne certifikate o skladnosti (Certifikat o skladnosti elaborata eksplozijske ogroženosti, certifikat o vgraditvi Ex opreme ter certifikat o vzdrževanju).

Poudarek bo namenjen organizacijskim ukrepom v zvezi s protieksplzijsko dejavnostjo, namenskem obratovanju posameznih obratov – naprav, vzdrževanju naprav oziroma objektov, ustreznemu servisiranju, popravilu posameznih sklopov teh naprav, ter usklajenosti dokumentacije z dejanskim stanjem v času inšpekcijskega pregleda.

Osnovne ciljne točke:

- ali je v sprejeti izjavi o varnosti z oceno tveganja (pravilna opredeljenost možnosti nastanka prašne eksplozije),
- ali je delodajalec pridobil certifikat o skladnosti elaborata eksplozijske ogroženosti, certifikat o vgraditvi Ex opreme, certifikat o vzdrževanju,

- ali delodajalec zagotavlja ustrezno usposabljanje (delavcev, vzdrževalcev...),
- dejansko stanje v času inšpekcijskega pregleda.

7. Akcija spremljanja stanja na področju izpostavljenosti hrupu pri delu

Z mesecem februarjem 2006 morajo vse države EU pričeti z izvajanjem najnovejše direktive 2002/49/EU, ki določa znižanje do sedaj dovoljenega hrupa na delovnih mestih in v delovnem okolju iz vrednosti 85 in 90 dB na vrednosti 80, 85 in 87 dB(A). Ker bo to pomenilo za marsikaterega delodajalca velik problem, tako tehnični kot tudi organizacijski in še posebno finančni, bo tudi Inšpektorat RS za delo prispeval svoj delež pri reševanju te problematike, predvsem v smislu ustreznega inšpekcijskega nadzora in nudenja potrebne strokovne pomoči tako delodajalcem in njihovim predstavnikom kot tudi delavcem in njihovim predstavnikom.

8. Akcija nadzora glede uporabe rakotvornih in mutagenih snovi.

Namen akcije bo nadzor na področju uporabe rakotvornih in mutagenih snovi v smislu zahtev Pravilnika o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti rakotvornim in/ali mutagenim snovem (Uradni list RS, št. 38/2000) ter tudi zahtev drugih predpisov na tem področju. Nadzorovali bomo predvsem izpolnjevanje obveznosti delodajalcev, da prijavijo uporabo teh snovi Inšpektoratu RS za delo, ustreznosti usposabljanja delavcev za varno delo ter še nekaterim drugim zahtevanim posebnim pogojem. Nadzor bodo izvajali inšpektorji za delo s področja varnosti in zdravja pri delu.

9. Akcija nadzora subjektov z dovoljenjem za delo

Akcija nadzora subjektov z dovoljenjem za delo je bila izvedena v določenem obsegu že leta 2004, nadaljevanje pa je bilo predvideno v preteklem letu. Vsi subjekti, ki bi radi pridobili dovoljenje za delo za opravljanje strokovnih nalog varnosti pri delu, morajo do konca leta 2005 ponovno vložiti zahtevo za pridobitev omenjenega dovoljenja ter vlogi priložiti dokumentacijo, opredeljeno v Pravilniku o pogojih in postopku za pridobitev dovoljenja za delo za opravljanje strokovnih nalog varnosti pri delu (Uradni list RS št. 42/2003). Pomembna novost, ki izhaja iz tega pravilnika, je predvsem v tem, da je potrebno vlogi priložiti tudi dokumentirane postopke in metode pregledovanja in preizkušanja delovne opreme, preiskovanja delovnega okolja in ocenjevanja tveganj ter tudi programe teoretičnega in praktičnega usposabljanja, kar pa po prej veljavnem pravilniku s tega področja ni bilo potrebno. Ker v zadnjem času prihaja tudi do večjega števila pritožb glede kakovosti opravljenega dela teh organizacij, je smiselno, da se pri inšpekcijskih nadzorih nadzira kakovost opravljenega dela na področju varnosti in zdravja pri delu in to skladno z zahtevami, ki se bodo morale v praksi uveljavljati z letom 2006. Tako se bo v prvi polovici leta 2006 izvajal poostren nadzor nad kakovostjo dela organizacij z dovoljenjem za delo, glavni poudarek bo namenjen kakovostnemu opravljanju storitev in to skladno z zakonodajo in na njeni osnovi pripravljeno dokumentacijo, na podlagi katere organizacije pridobijo dovoljenje za delo. Istočasno pa se bo izvajal nadzor tudi v smeri legalnega opravljanja strokovnih nalog varnosti pri delu, saj organizacijam, ki do 31.12.2005 ne vložijo ponovne vloge, dovoljenje, pridobljeno na osnovi sedaj že neveljavnega pravilnika o pogojih za pridobitev dovoljenja, le-to preneha veljati.

10. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve oziroma Inšpektorat RS za delo smo dolžni poročati EU, kako se izvajajo v slovenskem prostoru direktive EU, ki so že implementirane v našo zakonodajo. Tako bodo v letu 2006 pripravljene **posamezne akcije, katerih vsebina in obseg se bo določal sproti in sicer glede na zahtevane vsebine z našega področja dela, ki jih bo potrebno posredovati EU.**

11. Inšpektorat RS za delo ima tudi pristojnost nadzora nad **spoštovanjem določil zakonodaje, ki pokriva prost pretok blaga (stroji, lifti, ATEX, ...) in to na delovnem mestu.** Po veljavnem opomniku so sicer vsa ta področja že opredeljena in predstavljajo sestavni del rednih in izrednih inšpekcijskih nadzorov, vendar bomo zaradi pridobitve natančnejših informacij, ki bodo podlaga za postavitev ustreznih zaključkov in smernic za nadaljnje aktivnosti inšpektorata s tega področja, nadzor nad osnovnimi zahtevami določil zakonodaje s področja prostega pretoka blaga, vključevali tudi v druge predvidene akcije, planirane za leto 2006.

DRUGE AKCIJE

Ravno tako se bodo tudi v letu 2006 izvajale različne skupne akcije z drugimi inšpekcijskimi organi, ki niso vključene v projekt odkrivanja in preprečevanja dela in zaposlovanja na črno, pa obstaja interes za izvedbo istočasnega skupnega nadzora.

Inšpektorji za delo bodo v letu 2006 sodelovali tudi v mednarodno usklajeni akciji imenovani »Morska deklia«, katere glavni namen je povečanje varnosti v cestnem prometu s poudarkom na tovornem in avtobusnem prometu. Koordinator akcije je Policija, Sektor za cestni promet.

IV. USMERITVE ZA DELO INŠPEKTORJEV ZA SOCIALNE ZADEVE

Po Zakonu o socialnem varstvu (Uradni list RS, št. 36/04 – UPB, v nadaljevanju: zakon) izvaja socialna inšpekcija nadzor nad delom javnih socialno varstvenih zavodov, koncesionarjev in drugih pravnih ali fizičnih oseb, ki izvajajo socialno varstvene storitve na podlagi dovoljenja za delo. Socialna inšpekcija izvaja tudi nadzor nad delom drugih izvajalcev, ki izvajajo dopolnilne, razvojne in preventivne programe na področju socialnega varstva ter varstva otrok in družine po posebni pogodbi o sofinanciranju, za njihov nadzor pa se smiselno uporabljajo določila o izrednem inšpekcijskem nadzoru.

Po zakonu se bodo **izredni** inšpekcijski nadzori izvajali na zahtevo ali pobudo upravičenih predlagateljev ter po oceni direktorja socialne inšpekcije.

Redni inšpekcijski nadzor mora biti pri vsakem izvajalcu socialno varstvene dejavnosti opravljen najmanj enkrat v obdobju treh let (2.odst. 105. člena zakona). Tako bodo v letu 2007 redni inšpekcijski nadzori opravljeni pri tistih izvajalcih, pri katerih v letih 2005 in 2006 še ni bil izveden redni inšpekcijski nadzor. Pri izvedbi rednih inšpekcijskih nadzorov bodo v skladu z določili 1. odstavka 10. člena Pravilnika o izvajanju inšpekcijskega nadzora na področju socialnega varstva (Uradni list RS, št. 74/04, v nadaljevanju pravilnik) v letnem programu rednih nadzorov za leto 2007, poleg izvajalcev pri katerih bo izveden nadzor, določena tudi strokovna področja, ki se bodo pri teh izvajalcih še posebej podrobno proučila. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, bo v skladu z 2. odstavkom 10. člena pravilnika, zaproseno, da poda morebitne predloge k pripravi letnega programa rednih nadzorov.

Pri pripravi programa bodo za posamezne izvajalce upošteevane spodaj opredeljene usmeritve.

1. Na centrih za socialno delo bo še posebej preverjeno:

a. izvajanje socialno varstvene storitve Prve socialne pomoči

Inšpektorji za socialne zadeve bodo zlasti preverjali ravnanje centrov v zadevah, ko zvedo za okoliščine, iz katerih izhaja utemeljen razlog, zaradi katerega je potrebno določeni osebi nuditi storitev po zakonu o socialnem varstvu. Poleg tega bodo podrobneje preverjali še dostopnost storitve za upravičence, začetek storitve, jasnost faz postopka (po standardu storitve (Pravilnik o standardih in normativih socialno varstvenih storitev)) ter, strokovno ustreznost ugotovitev in dogovorov, ki jih v uradnem zapisu pripravi izvajalec.

b. izvajanje strokovno upravnih nalog s področja rejništva

Naloge centrov za socialno delo s področja rejništva so opredeljene zlasti v Zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 69/2004 – uradno prečiščeno besedilo) ter Zakonu o izvajanju rejniške dejavnosti ((Uradni list RS, št. 110/2002). Inšpektorji bodo preverjanju izvajanja teh nalog še posebej pozorno proučili postopke namestitve otroka v rejniško družino (odločitev, opredelitev razlogov za namestitve) ter delovanje individualne projektne skupine za rejenca.

c. izvajanje strokovno upravnih nalog na področju obravnave ogroženih otrok

V skladu s pooblastilom iz 119.člena Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih je center za socialno delo dolžan storiti potrebne ukrepe, ki jih zahtevata vzgoja in varstvo otroka ali varstvo njegovih premoženjskih ter drugih pravic in koristi. Inšpektorji bodo preverjali zlasti ustreznost odziva centrov za socialno delo na informacije, ki kažejo na morebitno ogroženost otrok. Pri tem bodo pozorni predvsem na odzivni čas centra, ravnanja centrov usmerjena v oceno zmožnosti otrokovega (praviloma družinskega) sistema, da sodeluje v socialno varstvenih storitvah namenjenih spremembi ogrožujočega (praviloma družinskega) sistema, in pravilnosti in ustreznosti začetka in vodenja upravnega postopka po uradni dolžnosti, v kolikor bodo informacije o ogroženosti otroka, oz ocena ogrožujočega sistema, kazale na potrebo po odločanje v upravnem postopku.

d. izvajanje socialno varstvene storitve: Pomoč družini na domu kot mobilna pomoč

V nadzoru izvajanja socialno varstvene storitve pomoč družini na domu kot mobilna pomoč se bo posebej proučilo:

- skladnost izvajanja storitve in izračun višine prispevkov uporabnikov storitve s predpisi,
- izvajanje storitve v okviru predpisanega standarda in normativa storitve,
- postopek ugotavljanja upravičenosti do storitve in pogojev za izvajanje storitve,
- vodenje predpisane dokumentacije in evidenc o opravljanju storitve,
- pogodbe in poročila o superviziji neposrednih izvajalcev storitve.

2. Pri domovih za starejše bodo inšpektorji pri izvajanju socialno varstvene storitve **Institucionalnega varstva starejših**, še posebej preverjali:

- postopek vključevanja novih uporabnikov storitve,
- dostop upravičencev in uporabnikov do informacij,
- možnosti aktivnega sodelovanja uporabnikov pri izvajanju storitve,
- notranje in zunanje premestitve uporabnikov storitve (evidence, pogoji, kriteriji, soglasja),
- programi za posebne skupine uporabnikov storitve (mlajši invalidi, dementni).

Pri koncesionarjih in izvajalcih z dovoljenjem za delo za izvajanje socialno varstvene storitve Institucionalnega varstva starejših bodo še posebej proučena ista področja kot pri domovih za starejše.

3. Pri posebnih socialno varstvenih zavodih bodo inšpektorji pri izvajanju socialno varstvene storitve **Institucionalnega varstva odraslih duševno in telesno prizadetih oseb** še posebej preverjali:

- soglasja stanovalcev za bivanje oziroma sodna odločba,
- postopek izvajalca v primeru pridržanja proti volji upravičenca,
- ali programi obravnave navajajo na samostojnost, podpirajo in dopolnjujejo sposobnosti stanovalca,
- aktivnosti izvajalca, ki zagotavljajo odpust stanovalca ali nadomestitev institucionalnega varstva z drugimi oblikami varstva, prilagojenim sposobnostim posameznika (namestitve v drugo družino, stanovanjske skupine, dnevni centri itd.),
- sodelovanje s svojci, prostovoljci, civilnimi združenji,
- sistem zagovorništva in varstva pravic za stanovalce, ki niso sposobni sami skrbeti za svoje pravice,
- načini za »opolnomočanje« stanovalcev, da v čim večji meri izrazijo svoje predloge, pomisleke itd.,

4. Pri varstveno delovnih centrih bodo inšpektorji pri preverjanju izvajanja socialno varstvene storitve **Vodenje, varstvo in zaposlitev pod posebnimi pogoji za duševno in telesno prizadete odrasle osebe** še posebej proučili:

- postopek vključitve in sprejema novih stanovalcev (vloga, nujna dokumentacija, čakalna lista, komisija za sprejem, obravnava prioritete, izdaja odločbe, sklenitev dogovora o izvajanju storitve, načini zagotavljanja plačila storitev),
- sprejem in uvajanje v dejavnosti izvajalca (termini za sprejeme, službe, ki sodelujejo pri sprejemu, način vključitve v delovno skupino ali v delovno enoto, seznanitev s sodelavci, informacije o službah, o pravicah varovancev),
- možnosti za socialne stike varovancev (možnosti telefoniranja, obiski, izleti, zunanje dejavnosti, možnosti za verske obrede, druge družabne dejavnosti),
- pritožbeni postopki varovancev ali drugih upravičencev (sistem notranjih ugovorov, obveščeni o možnostih za pritožbe na zunanje pritožnike, načini za nadzor svojcev, možnosti za ocenjevanje dela preko strokovne javnosti),
- lista pravic varovancev,
- hišni red (sistem prepovedi, pričakovanja, možnost sprememb, fleksibilnost določb),
- sistem nagrajevanja varovancev,
- sodelovanje s svojci, prostovoljci, civilnimi združenji,
- sistem zagovorništva in varstva pravic za varovance, ki niso sposobni sami skrbeti za svoje pravice,
- načini za »opolnomočanje« varovancev, da v čim večji meri izrazijo svoje predloge, pomisleke itd.,
- programi priprave za življenje izven programa varstva, vodenja in zaposlitve pod posebnimi pogoji.

Pri koncesionarjih in izvajalcih z dovoljenjem za delo za izvajanje socialno varstvene storitve **Vodenje, varstvo in zaposlitev pod posebnimi pogoji za duševno in telesno prizadete odrasle osebe** bodo še posebej proučena ista področja kot pri varstveno delovnih centrih.

5. Pri socialno varstvenih zavodih za usposabljanje se bo pri izvajanju socialno varstvene storitve Institucionalnega varstva otrok in mladoletnikov z zmerno, težjo ali težko motnjo v duševnem razvoju še posebej proučilo:

- pogoje za uresničevanje temeljnih načel vzgoje in usposabljanja otrok s posebnimi potrebami,
- programe za razbremenitev družine in za podporo družini, iz katere prihaja upravičenec,
- programe priprave na življenje po prenehanju te oblike institucionalnega varstva.

6. Pri izvajalcih socialno varstvene storitve Pomoč družini na domu – socialna oskrba, insicer javnih zavodih in izvajalcih z dovoljenjem za delo, bodo inšpektorji posebej proučili:

- pravne podlage izvajanja storitve in izračun višine prispevkov uporabnikov storitve,
- izvajanje storitve v okviru predpisanega standarda in normativa storitve,
- postopek ugotavljanja upravičenosti do storitve in pogojev za izvajanje storitve,
- vodenje predpisane dokumentacije in evidenc o opravljanju storitve,
- pogodbe in poročila o superviziji neposrednih izvajalcev storitve).

Pri občinah, bodo inšpektorji proučili izvajanje nalog, ki jih Zakon o socialnem varstvu nalaga občinam v zvezi z zagotavljanjem socialno varstvene storitve pomoč družini na domu, in sicer še posebej:

- o organiziranost zagotavljanja storitve v občini,
- o način in postopki izbire neposrednih izvajalcev storitve,
- o obseg opravljanja storitve,
- o izračun višine prispevkov uporabnikov storitve,

uresničevanje predpisov Uredbe o merilih za določanje oprostitev pri plačilih socialno varstvenih storitev.

V. SKUPNE AKCIJE ODKRIVANJA IN PREPREČEVANJA DELA IN ZAPOSLOVANJA NA ČRNO

V okviru dela Komisije za odkrivanje in preprečevanje dela in zaposlovanja na črno bo Inšpektorat RS za delo sodeloval v skupnih akcijah poostrelega nadzora. Aktivnosti in subjekti nadzora bodo na osnovi dogovora članov komisije, določeni sproti.

VI. INFORMATIKA

Z vodenjem dveh obsežnih računalniških aplikacij, v kateri se vnašajo podatki o delu vsakega pooblaščenega delavca inšpektorata, o nadzorih, ukrepih, ugotovljenih kršitvah in podobno, bomo nadaljevali. Posebna evidenca je vzpostavljena tudi za vodenje podatkov v prekrškovnem postopku. V omrežju državnih organov in po posebnih programih bomo pripravljali finančne in druge proračunske dokumente, programe nabav in investicij, načrte informatizacije z javnimi naročili in druge dokumente. V okviru danih možnosti bomo posodabljali strojno in programsko opremo, čeprav za sprotno in ažurno obdelavo podatkov in normalno zamenjavo strojne opreme in posodabljanje programske opreme razpoložljiva proračunska sredstva inšpektorata ne zadoščajo.

Kot poročevalska enota bomo na EUROSTAT pošiljali podatke o nezgodah pri delu v skladu z metodologijo ESAW (European Statistics on accidents at work).

VII. IZOBRAŽEVANJE IN STROKOVNO IZPOPOLNJEVANJE INŠPEKTORJEV ZA DELO IN INŠPEKTORJEV ZA SOCIALNE ZADEVE

Glede na zahtevo Zakona o inšpekciji dela in Zakona o inšpekcijskem nadzoru (Uradni list RS, št. 56/2002), da ima inšpektor pravico in dolžnost izpopolnjevati svoje strokovno znanje in se usposablja za opravljanje svojih nalog, bomo na Inšpektoratu RS za delo organizirali taka izpopolnjevanja oziroma usposabljanja predvsem na tistih področjih inšpekcijskega nadzora, ki so v zadnjem času doživela največ sprememb. Organizirane bodo različne delavnice v zvezi s pooblastili inšpektorjev za delo, organizirana bodo interna usposabljanja v zvezi z zagotavljanjem enotne politike nadzora organa.

Usposabljanja se bodo izvajala preko vsega leta, moderatorji bodo pretežno uslužbenci inšpektorata, po potrebi pa tudi zunanji strokovnjaki ustreznih področij. V okviru možnosti bodo uslužbenci Inšpektorata deležni tudi usposabljanja v smeri poglobljanja že obstoječih znanj in njihovega dopolnjevanja z novimi spoznanji stroke.

VIII. DRUGE STROKOVNE NALOGE

Inšpektorat RS za delo bo v letu 2006 izvajal tudi obveznost glede nadzora izvajanja usposabljanja koordinatorjev za varnost in zdravje pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih ter organizacije in izvajanja preverjanja znanja koordinatorjev za pridobitev potrdila o strokovni usposobljenosti.

Predstavniki inšpektorata bodo tudi v letu 2006 sodelovali v Odboru glavnih inšpektorjev za delo (Senior Labour Inspectors Committee) ter v delovnih skupinah, ki so organizirane znotraj tega odbora. S tem v zvezi bo potrebno pripraviti različna poročila in strokovne prispevke ter se aktivno in pasivno udeleževati različnih posvetov, seminarjev in sestankov v različnih državah EU.

Iz programa je razvidno, da bodo imeli inšpektorji za delo in inšpektorji za socialne zadeve v letu 2006 poleg opravljanja rednega inšpekcijskega nadzorstva ter izvajanja pooblastil v prekrškovnem postopku tudi številne druge strokovne naloge.

Mag. Borut Brezovar
glavni inšpektor RS za delo